

Jedenáct bodů o vakcinaci a ke vstupence na představení Běžný život

14. 1. 2021 Kateřina Surmanová

Od půlky ledna se vedle seniorů v sociálních zařízeních a nemocnicích a zdravotníků začnou očkovat také lidé nad 80 let, kteří žijí doma, od února se centrální rezervační systém otevře všem. V Česku ale není dost dávek vakcín, aby se hned v únoru mohlo dostat na každého zájemce. Do konce léta by mělo vakcínu dostat pět milionů Čechů.

To znamená, že třeba za sportem nebo kulturou se budou moci vydat ti, kdo se prokážou negativním testem, případně očkovacím průkazem. Antigenní testy zdarma měly původně končit 15. ledna, potvrzují však déle, podle Blatného nejméně do doby, než bude „proočkováná taková část lidí, aby to dávalo epidemiologický smysl“. Pomáhají v populaci najít lidi, kteří ani nevědí, že nákazu mají, a nechtěně ji šíří dál, takže je i v zájmu státu je dál poskytovat bezplatně.

Kýženým poměrem proočkovaných je asi pět milionů obyvatel, což by mohlo nastat na konci léta. Od půlky ledna se vedle seniorů v sociálních zařízeních a nemocnicích a zdravotníků začnou očkovat také lidé nad 80 let, kteří žijí doma, od února se centrální rezervační systém otevře všem. V republice ale není dost dávek vakcín, aby se hned v únoru mohlo dostat na každého zájemce. Rezervační systém bude proto třídit uchazeče podle priorit, jimiž jsou věk, povolání a přidružené choroby.

Přednost dostanou starší, dále jedinci, kteří pracují ve zdravotnictví, záchranáři nebo učitelé, z diagnóz kardiaci, obézní či cukrovkáři. Na mladé a zdravé se dle ministra dostane nejdříve na jaře, spíše ale až v průběhu léta. Rezervaci si může každý udělat hned v únoru.

Přednost dostanou starší, dále jedinci, kteří pracují ve zdravotnictví, záchranáři nebo učitelé, z diagnóz kardiaci, obézní či cukrovkáři. Na mladé a zdravé se dle ministra dostane nejdříve na jaře, spíše ale až v průběhu léta. Rezervaci si může každý udělat hned v únoru – když nespadne do rizikových skupin a nebude pro něho volné políčko, systém mu sice nepřidělí žádný termín, ale objednávku udrží „živou“; sám dá žadateli vědět, až se termín uvolní.

Do konce léta by mělo vakcínu dostat pět milionů Čechů. Pomůže centrální rezervace i hejtmani. Vakcína představuje vstupenku na představení s názvem Běžný život. Logisticky i personálně robustní projekt si žádá pečlivé informace, aby běžel, proto nabízíme v jedenácti bodech přehled, co se bude dít, kdy a komu.

1. Kdy na mě přijde řada?

První fáze se týká seniorů v nemocnicích a sociálních zařízeních, tamních zaměstnanců a zdravotníků v první linii. Od půlky ledna se spustí rezervace pro lidi nad 80 let, kteří žijí mimo instituce, od února pro všechny ostatní. Přednost ale dostanou lidé vysokého věku, rizikového povolání – třeba hasiči nebo lékaři, a jedinci s přidruženou chorobou, jež zvyšuje riziko těžkého průběhu nebo smrti, třeba diabetes, obezita, vážná nemoc plic či ledvin.

2. Jak si mám zajistit termín?

Od února bude možné zadat si rezervaci v centrálním elektronickém systému, starším spoluobčanům, kteří neumějí s internetem, s tím pomohou operátoři na lince 1221, příbuzní či praktik. Zájemce vyplní své nacionále, věk, číslo pojištění, formulář se zeptá také na profesi, a jestli má některou z vyjmenovaných chorob. Podle místa bydliště si zaklikne preferované očkovací místo (lze ho změnit, kdyby byl někde jinde menší nával).

Algoritmus podle údajů vyhodnotí, je-li žadatel prioritní, protože ho covid víc ohrožuje – pokud ano, rovnou dostane termín. Jde-li o člověka mladého a zdravého, bude zařazený na čekací listinu. Nemusí rezervovat znovu a hlídat volné termíny, systém mu sám pošle avízo, až na něho vyjdou kapacity.

3. Je třeba zajít se vyšetřit?

Pokud o sobě někdo ví, že na očkování mívá alergické reakce, měl by se nejdřív poradit se svým lékařem. Naopak není třeba chodit nejdřív na test na covid – bezpříznakově nakaženému sérum neublíží a symptomatickým jedincům se nepodává, jako žádná jiná vakcína.

4. Kde se očkuje?

Nyní jen ve velkých nemocnicích, odkud se zaváží do domovů seniorů. Jakmile bude dost vakcín – dávky chodí postupně podle toho, jak výrobce stíhá –, zapojí se menší nemocnice, velkokapacitní centra a praktičtí lékaři. Na ty dojde až na jaře, protože má být k dispozici sérum od firmy AstraZeneca, jež se dá skladovat v ledničce, Pfizer vyžaduje mražení, jaké není v ordinacích možné zajistit. U praktiků nebude třeba centrální rezervační systém, poradí pacientů si určí sami, nejlépe znají jejich stav.

Očkovací centra při zdravotnických zařízeních, včetně vysokoprůtokových, spadají do gesce krajů, každý hejtman si za asistence státu určí, kolik center a kde bude mít, kolik zřídí mobilních týmů a kam je bude posílat. Obecně se nepočítá, že by třeba ke starým lidem mobilní týmy jezdily, přinášelo by to zdržení, mají sloužit spíše pro instituce, kde žije hodně důchodců pohromadě, ale hejtmani se mohou rozhodnout, že službu poskytnou.

5. Jak očkování probíhá?

Na vybraném místě, pokud jde o prioritního žadatele, si personál vyžádá vedle občanky i zaměstnanecký průkaz a zprávu od ošetřujícího lékaře, aby nikdo nemohl předbíhat nejpotřebnější. Následuje vpich do ramene, náplast a 30 minut čekání, jestli se očkovanému neudělá zle. Dostane papírový i elektronický certifikát, že vakcinaci prodělal; součástí je datum aplikace druhé várky. Jen sérum od Johnson&Johnson je jednorázové, a to zatím není k dispozici, očekává se na jaře.

6. Co když už jsem covid měl?

Nevadí, pokud ho člověk aktuálně neprodělává. Očkovat se budou i ti, kdo covidem již prošli, jen ne tři měsíce po nemoci, v té době se má za to, že jejich tělo disponuje vlastními protilátkami.

7. Mohu vakcínu odmítnout?

Ano, je dobrovolná. Seniorům, rizikovým nemocným a profesím mohou chodit pozvánky, na které nemusejí reagovat. Ostatní projeví svou vůli tím, že si zarezervují termín. Kdo to neudělá, dává najevo, že očkování nechce.

8. Poplynou z toho výhody?

Očkovaný člověk nemusí do karantény, když se setká s nakaženým, při cestě z rizikové ciziny to má bez testu či izolace. Postupně se přidávají další bonifikace. Evropa i svět ladí mezinárodně uznatelný doklad, který by umožnil beztestové cestování, počítá se s tím, že v nižších stupních rizika se otevrou očkovaným a testovaným „zapovězené“ aktivity, třeba návštěva zápasu či divadla.

Vždy bude alternativou předložení negativního testu, není možné neočkované diskriminovat; vakcína je dobrovolná. Je to ovšem otravnější, test musí mít čerstvou platnost, nestačí jeden napořád; časem – jak bude očkovaných relevantní množství – taky přestanou být zdarma.

9. Jak dlouho vydrží imunita?

To se zatím neví, parametr se bude sledovat a může se individuálně lišit. Studie ukazují, že po prodělání nemoci se protilátky drží v těle v řádu měsíců až roku, dle závažnosti průběhu. Čím byl těžší, tím trvanlivější imunita. Je pravděpodobné, že vakcína proti covidu bude držet podobně jako chřipková, tedy rok. Pak by bylo nutné přeočkování.

10. Je to bezpečné?

Vedlejší účinky sleduje Státní ústav pro kontrolu léčiv. Prozatím je má, v mírné formě, hlášené od sedmi lidí z asi 15 tisíc, kteří sérum dostali. Nejčastější bývají bolest hlavy, svalů, kloubů, únava, zimnice nebo bolavé místo vpichu, jako u všech vakcín. Všem sedmi nahlášeným po pár hodinách

odezněly. Bezpečnost zajišťuje certifikace od Evropské lékové agentury, proto schválení sér trvá déle.

11. Bude dost vakcín?

Postupně by mělo mít, Česko má objednáno víc dávek než obyvatel. Kapacity výrobce a schvalování ale neumožňují, aby přišly všechny najednou, docházejí postupně, do jara v relativně malých objemech. Hlavní nápor se čeká v létě, po něm by mělo být pět milionů očkovaných a vakcinovat se bude, dokud budou zájemci.